

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΑΤΕ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«ΕΓΧΩΡΙΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ – ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗ»

A - Εισαγωγή

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι ο κατασκευαστικός τομέας έχει εκείνα τα χαρακτηριστικά που τον καθιστούν ικανό να αποτελέσει την βασική κινητήρια δύναμη μίας αναπτυξιακής διαδικασίας κάθε οικονομίας, πολύ δε περισσότερο σε περιόδους κρίσης. Έτσι, οι περισσότερες κυβερνήσεις ανεπτυγμένων χωρών, αμέσως μετά το ξέσπασμα της κρίσης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με συνείδηση ότι μία τέτοια περίοδος δεν είναι κατάλληλη για πειραματισμούς και παλινωδίες, αλλά για ταχείες, δραστικές και αποτελεσματικές επιλογές και δράσεις, αποφάσισαν να στραφούν στην πραγματική οικονομία, στην οποία – όπως αναγνώρισαν – προεξάρχουσα θέση έχουν οι επενδύσεις σε υποδομές, με την πεποίθηση πως έτσι θα διασώσουν ολόκληρο το οικοδόμημα της οικονομίας. Ακόμη και οι ανεπτυγμένες οικονομίες του πλανήτη επέλεξαν να στηρίξουν πολλαπλά τα προγράμματα επενδύσεων και δημιουργίας υποδομών, ώστε να τεθεί το απαιτούμενο ανάχωμα σε γενικευμένη ύφεση της παγκόσμιας οικονομίας. Τέτοια προγράμματα ήδη εφαρμόζουν οι ΗΠΑ, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστραλία κ.α.

Αυτή η επιλογή στήριξης και εφαρμογής εκτενών προγραμμάτων επενδύσεων σε έργα υποδομών, κάθε άλλο παρά τυχαία ή χαριστική πράξη προς τον κλάδο των κατασκευών είναι. Είναι, κατ' αρχήν, καίριας σημασίας στην προσπάθεια ελαχιστοποίησης της απώλειας θέσεων εργασίας, αφού ο κλάδος παγκοσμίως απασχολεί μεγάλο ποσοστό εργαζομένων, αλλά και προς την κατεύθυνση δημιουργίας πολλών νέων θέσεων εργασίας στο συντομότερο δυνατό χρόνο.

Καθώς ο κλάδος των κατασκευών χαρακτηρίζεται ως κλάδος έντασης εργασίας και παράλληλα ως κλάδος που ανακυκλώνει το σύνολο του τζίρου του άμεσα και σε όλο το φάσμα της οικονομίας μιας χώρας, συμβάλλει στη διατήρηση της παραγωγικής ικανότητας πολλαπλάσιων επιχειρήσεων, στην τόνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, αλλά και την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων. Με δεδομένο, μάλιστα, ότι ο κλάδος συντίθεται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις και σε συνάρτηση με το σύνολο των αναλύσεων και μελετών, αλλά και με όλες τις παραδοχές και στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι η βέλτιστη οικονομική πολιτική η οποία πρέπει να ασκείται, οφείλει να στηρίζει τις προοπτικές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ο χώρος της κατασκευής, δημόσιας και ιδιωτικής, συνιστά, δίχως υπερβολή, τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε οικονομίας.

B - Ελληνική πραγματικότητα.

Στην χώρα μας κατά τα πιο πρόσφατα έτη ο κλάδος διανύει μία περίοδο ύφεσης η οποία, επ' ουδενί είναι συνέπεια της διεθνούς κρίσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Οφείλεται, κυρίως, σε ενδογενείς παθογένειες της ελληνικής οικονομίας και ταυτόχρονα εγγενείς αδυναμίες του θεσμικού πλαισίου παραγωγής δημοσίων και ιδιωτικών έργων, οι οποίες, μάλιστα αυξάνονται και οξύνονται στις ιδιαίτερα ανταγωνιστικές συνθήκες τις οποίες διαμορφώνει η έλλειψη αντικειμένου των τεχνικών εργοληπτικών εταιρειών. Επιπλέον, την κατάσταση έχουν

επιδεινώσει οι κυβερνητικές επιλογές των τελευταίων ετών, με προεξάρχοντα την έλλειψη ουσιαστικού διαλόγου του αρμόδιου υπουργείου με τους φορείς των εργοληπτών, όπως ο ΣΑΤΕ. Έτσι ο κλάδος έχει οδηγηθεί στην χειρότερη θέση των τελευταίων 12 τουλάχιστον ετών.

Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα εξής:

- √ Ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης που επετεύχθη τη δεκαετία 1997-2007 ύψους 4,1% και ήταν ο υψηλότερος στην Ευρώπη, ήρθε ως αποτέλεσμα και της εφαρμογής εκτεταμένων επενδύσεων σε υποδομές (το ΠΔΕ διατηρήθηκε κατά μέσο όρο στο 4,6% του ΑΕΠ).
- √ Από το 2002 και μετά, η συνολική κατασκευαστική δραστηριότητα στην Ελλάδα, με βάση τον δείκτη παραγωγής στις κατασκευές εμφανίζεται σταθερά μειωμένη, σε σχέση με το 2000, γεγονός που συμπίπτει με τη σταδιακή συρρίκνωση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, που ειδικότερα από το 2005 ως και το 2008, εμφάνισε μια καθίζηση στο 3,8-3,9% του ΑΕΠ.

Η επιλογή αυτή επιβεβαιώνει ότι από το 2002 και μετά, η κατασκευαστική δραστηριότητα συνολικά, βρέθηκε ουσιαστικά σε δεύτερη μοίρα ως προς τις επιλογές της πολιτικής ηγεσίας και εξακολουθεί να βρίσκεται παρά τις περί αντιθέτου διακηρύξεις και τις όποιες εξαιρέσεις κατασκευαζόμενων έργων.

Η εξέλιξη αυτή διαμόρφωσε συνθήκες ύφεσης και εν συνεχεία κρίσης, πριν την εμφάνιση της χρηματοοικονομικής κρίσης που ξέσπασε από το φθινόπωρο του 2008, η οποία, απλώς επιδείνωσε σημαντικά την κατάσταση (μείωση ΠΔΕ στο 3,4% του ΑΕΠ, αύξηση υποχρεώσεων και ζημιών τεχνικών εταιρειών, μείωση της απασχόλησης στον κλάδο από το 8,8% το Α τρίμηνο του 2008 στο 8,2% το Α' τρίμηνο του 2009 ήτοι απώλεια 32.000 θέσεων εργασίας). Κυρίως, όμως, η κρίση στον κλάδο των ιδιωτικών και δημόσιων έργων επιδρά αρνητικά σε όλο το φάσμα της εθνικής οικονομίας, δεδομένου ότι δρα πολλαπλασιαστικά σε βάρος των άμεσα και έμμεσα εξαρτώμενων επιχειρήσεων, και γενικότερα της βιομηχανίας, του εμπορίου και των υπηρεσιών, αφού περιορίζεται δραστικά η ζήτηση. Θα πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι η επιλογή, της σχεδόν αποκλειστικής χρηματοδότησης μεγάλων έργων – ασφαλώς απαραίτητων για την επέκταση των υποδομών της χώρας – λειτουργεί αναποτελεσματικά ως προς τον στόχο συγκράτησης των αρνητικών συνεπειών της ύφεσης στην ελληνική οικονομία.

Γ - Προτάσεις ΣΑΤΕ

Θεωρούμε εκ των «ων ουκ άνευ» ότι απαιτείται:

1. Άμεση καθιέρωση του Δελτίου Ταυτότητας Έργων: Τα βασικά στοιχεία του θα αναρτώνται υποχρεωτικά στο Διαδίκτυο πριν την υπογραφή: i) της Αρχικής Σύμβασης Έργων, ii) της Συμπληρωματικής Σύμβασης Έργων και iii) της Παραλαβής Έργων. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η δημοσιότητα των στοιχείων ανάθεσης έργων είναι από ανεπαρκής, έως ανύπαρκτη σε πολλές περιπτώσεις - καταστρατηγώντας τόσο την ευρωπαϊκή όσο και την ελληνική νομοθεσία - με συνέπεια να δημιουργείται (δίκαια ή άδικα) η αίσθηση ότι στα πολύ μεγάλα έργα ακολουθείται κατά συρροή η πρακτική των απευθείας αναθέσεων και συμπληρωματικών συμβάσεων, ενώ, αντίθετα, η αυστηρότητα και η διαφάνεια εξαντλείται στο χώρο των μικρών έργων.

2. Εκσυγχρονισμός – Απλοποίηση – Μηχανοργάνωση και Διαφάνεια του Μητρώου Εργοληπτικών Επιχειρήσεων ΜΕΕΠ: Η εν λόγω πρόταση αποσκοπεί στην δίκαιη και

αντικειμενική κατάταξη των επιχειρήσεων ενώ εκτιμάται ότι θα βοηθήσει τα μέγιστα σε έκτακτες περιπτώσεις διαχείρισης κρίσεων αφού ανά πάσα στιγμή θα είναι εφικτή η επιλογή κατάλληλων εργοληπτικών εταιρειών κατά περίπτωση (π.χ. εξειδίκευση εργασιών και ανεκτέλεστο υπόλοιπο ανά κατηγορία εργασιών κ.ο.κ.).

3. Άμεση θεσμοθέτηση του Π.Δ. για το Μητρώο Κατασκευαστών Ιδιωτικών Έργων (ΜΗ.Κ.Ι.Ε.).

4. Άμεση εξόφληση των οφειλομένων χρημάτων από το Δημόσιο προς τις Εργοληπτικές Επιχειρήσεις: Σε περίπτωση αδυναμίας εξόφλησης να εξετασθεί – για όσους τουλάχιστον το επιθυμούν – η δυνατότητα εξόφλησης με ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου (υπενθυμίζεται ότι πολύ πρόσφατα το Ελληνικό Δημόσιο αποφάσισε να πράξει αναλόγως για την αντιμετώπιση των χρεών του προς το ΙΚΑ). Παράλληλα να υπάρξει πλήρης δημοσιότητα για την ροή των κονδυλίων σε εκτελούμενα έργα ούτως ώστε να περιορισθούν οι δυνατότητες αδιαφανών παρεμβάσεων.

5. Υιοθέτηση συστήματος αναλυτικής τιμολόγησης των εργασιών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και τις πάγιες προτάσεις του ΣΑΤΕ: Η πρόταση του ΣΑΤΕ έχει την καθολική αποδοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων στο σύστημα παραγωγής τεχνικών έργων.

6. Επανεξέταση του συστήματος ανάθεσης έργων με την μειοδοσία ως αποκλειστικού κριτηρίου: Οι προϋποθέσεις αξιόπιστων μελετών, σωστής και στελεχωμένης επίβλεψης που αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη λειτουργία της μειοδοσίας δεν έχουν ακόμη διασφαλιστεί. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την οικονομική ασφυξία των επιχειρήσεων (μη πληρωμές, οικονομική κρίση, τραπεζικό σύστημα) οδηγεί σε πολύ υψηλές – παράλογες εκπτώσεις με καταστροφικές συνέπειες τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τα ίδια τα έργα.

7. Απλοποίηση – κωδικοποίηση νομοθεσίας: Απαιτείται ουσιαστική απλοποίηση της νομοθεσίας ώστε να αποφεύγονται οι μεγάλες καθυστερήσεις στην – ένταξη - δημοπράτηση – ανάθεση και εκτέλεση των έργων καθώς και οι ενστάσεις λόγω της πολυνομίας και των διατάξεων που επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες.

8. Παγιοποίηση του Π.Δ.Ε., ως ποσοστό του ΑΕΠ, τουλάχιστον στο 6% ετησίως, πέραν των δεσμευμένων ετήσιων δαπανών για τις εν ισχύ εκάστοτε ΣΔΙΤ. Δέσμευση ότι το 75% τουλάχιστον του Π.Δ.Ε. θα προορίζεται σε τεχνικά έργα υποδομής.

9. Άμεση ένταξη των τεχνικών εταιρειών στον αναπτυξιακό νόμο και λήψη μέτρων για τη χρηματοδοτική ανακούφιση των επιχειρήσεων.

10. Αύξηση του πλήθους των δημοπρατούμενων έργων, ειδικά των μικρών και μεσαίων στην Περιφέρεια, κατά τα πρότυπα των μέτρων αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης που έλαβαν οι περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες.

11. Θεσμοθέτηση υποχρεωτικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους στον τομέα παραγωγής δημοσίων έργων φορείς (εργολήπτες, μελετητές, ΤΕΕ, ΕΜΔΥΔΑΣ, κλπ) για την προώθηση νομοσχεδίων και υπουργικών αποφάσεων που αφορούν στον κλάδο μας.